

امکان سنجی تاثیر پیش عمل آوری حرارتی (کلسیناسیون) در افزایش نسبت مدول در ذخیره بوکسیت نوع دیاسپوری بلبلویه با استفاده از جدا کننده مغناطیسی شدت بالای تر

مهدی معظمی گودرزیⁱ; بهرام رضاییⁱⁱ; احمد امینیⁱⁱⁱ

چکیده

در این تحقیق امکان افزایش نسبت مدول آلومینا به سیلیس نمونه های بوکسیت دیاسپوری منطقه بلبلویه کرمان با استفاده از جدا کننده مغناطیسی شدت بالای تر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان داد که امکان افزایش نسبت مدول در بخش مغناطیسی حاصل از نمونه خام، در شدت جریان ۶ آمپر (۱/۲۸ تسلا)، با بازیابی ۲۰/۲۲ درصدی آلومینا وجود دارد. نتایج آزمایش صورت گرفته بر روی نمونه های کلسینه شده نشان داد که با تغییر شدت میدان مغناطیسی می توان بازدهی جدایش را به نحوی بهبود بخشید که نسبت مدول بخش مغناطیسی در شدت جریان ۳ آمپر در بخش های مورد بررسی به حد اکثر مقدار خود برسد. همچنین کلسیناسیون نمونه در ۱۰۰۰ درجه سانتی گراد، خاصیت مغناطیسی آنرا به میزان قابل توجه تقویت کرد و در نتیجه، بازیابی آلومنیا به بخش مغناطیسی در شدت جریان ۳ آمپر به ۷۳/۵۶ درصد افزایش یافت.

کلمات کلیدی

بوکسیت دیاسپوری، نسبت مدول، بلبلویه، کلسیناسیون، جدایش مغناطیسی

Feasibility of Thermal Pretreatment on Increasing Module Ratio of Diasporic Bauxite Deposit, Bolboloieh, Kerman by Wet High Gradient Magnetic Separator

M.Moazemi, B.Rezai, A.Amini

ABSTRACT

In this paper, increase in module ratio ((ratio of Al_2O_3 to SiO_2)) of diasporic bauxite samples from Bolboloieh area, Kerman, by high gradient magnetic separator were investigated. Obtained results from crude samples were shown module ratio, it can be increased in magnetic product with 20.22% alumina recovery at field intensity of 6 ampere (1.28 Tesla). Further experiments on calcined samples proved that module ratio can be improved by varying magnetic field intensity and module ratio maximized at field intensity of 3 ampere. Also calcining samples at 1000°C, intensified bauxite magnetic property. As a result, alumina recovery to magnetic product reached to 73.56% at optimum field intensity of 3 ampere.

KEYWORDS

Diasporic Bauxite, Module ratio, Bolboloieh area, Kerman, magnetic separator, calcination

ⁱ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی فرآوری مواد معدنی، دانشگاه صنعتی امیر کبیر(پلی تکنیک تهران);

Email:mehdi.moazemi@gmail.com

ⁱⁱ استاد داشکده مهندسی معدن متالورژی و نفت، دانشگاه صنعتی امیر کبیر(پلی تکنیک تهران);

Email: brezai1@yahoo.com

ⁱⁱⁱ کارشناس ارشد، سازمان زمین شناسی ایران; Email: birjandy@yahoo.com

۱- مقدمه

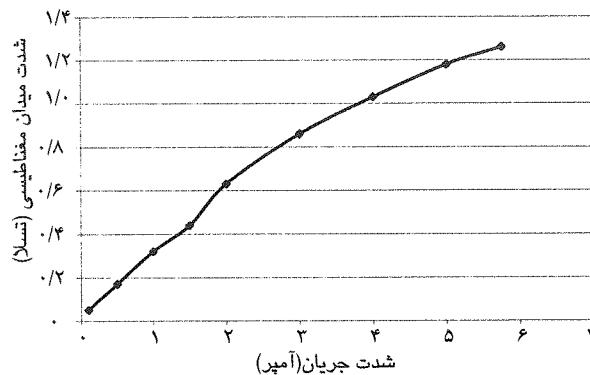
ماتریکس کمتر مغناطیسی وجود دارد [۵]. این تحقیق به بررسی امکان افزایش نسبت مدول نمونه های خام و کاسینه شده بوکسیت منطقه بلبلوویه با استفاده از جداکننده مغناطیسی شدت بالای تر می پردازد.

۲- مواد اولیه، تجهیزات و روش تحقیق

مطالعات بر روی بوکسیت دیاسپوری کم عیار منطقه بلبلوویه کرمان که پس از طی مراحل آماده سازی تا زیر ۲۳۶۰ میکرون(۸ مش) خرد گردیده بود، صورت گرفت. بر اساس نتایج آنالیز شیمی مقدار Al_2O_3 , Fe_2O_3 , SiO_2 به ترتیب برابر $۲۶/۶$, $۲۶/۴$, $۲۰/۰۲$ و $۲۰/۳۲$ درصد است. مطالعات میکروسکوپی و آنالیز XRD صورت گرفته بر روی نمونه معرف مورد استفاده در این آزمایش ها، نشان داد که دیاسپور، هماتیت و کائولینیت کانیهای اصلی و آناتانز گوتیت، کواتز و ایلیت کانی های فرعی موجود در نمونه می باشند.

عملیات کلسیناسیون نمونه ها توسط کوره الکتریکی ۱۲۰۰ درجه انجام شد. نمونه ها پس از سرد شدن توسط آسیای میله ای آزمایشگاهی به روش تر خرد و جهت انجام آزمایش های آماده سازی گردید.

این آزمایشها با استفاده از جداکننده مغناطیسی شدت بالای تر مدل کارپکو صورت گرفت. به منظور اندازه گیری دقیق شدت میدان دستگاه، این کیفیت مستقیما و با استفاده از تسلا متر اندازه گیری گردید. ارتباط بین شدت جریان عبوری و میدان مغناطیسی برای این دستگاه در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱- تغییرات شدت میدان مغناطیسی در شدت جریانهای مختلف

۳- آزمایشها بر روی نمونه اولیه

محصول سنگ شکن استوانه ای پس از خردایش در سنگ شکن استوانه ای به مدت ۲۴ دقیقه تا ابعاد کوچکتر از ۲۵۰ میکرون خرد گردید. سپس محصول بدست آمده از آسیا

با افزایش روز افزون تقاضا برای بوکسیت به عنوان مهمترین ماده اولیه جهت تولید آلومینیوم، طرفیت تولید این محصول در سالهای اخیر با نرخ رشد سالانه ۲ میلیون تن مواجه گردیده است [۱]. بررسیها نشان می دهد در صورتی که اکتشافات جدیدی بر روی ذخایر بوکسیتی جایگزین صورت نگیرد، ذخایر موجود توانایی تامین نیازهای جهانی را تا بیش از ۲۵ سال آینده نخواهند داشت [۲]. این در حالیست که قیمت آلومینیوم در سالهای اخیر به نرخ صعودی خود ادامه داده و در ۳ ماه آخر سال ۲۰۰۵ با رشدی بی سابقه به بیش از ۲۰۰۰ دلار در هر تن رسیده است [۳]. با توجه به نکات ذکر شده بوضوح می توان به اهمیت فرآوری ذخایر با کیفیت پایین که شاید در گذشته، کمتر مورد توجه قرار گرفته اند، به عنوان منابع جدید جهت استحصال آلومینیا پی برد.

کیفیت بوکسیت به کمک نسبت آلومینا به سیلیس موجود در نمونه موسوم به "نسبت مدول" بیان می شود. بزرگی این نسبت اثر مستقیمی در بازدهی فرآیند بایر به عنوان رایج ترین روش جهت استحصال آلومینا از سنگ معدن بوکسیت دارد. اهمیت این نسبت به گونه ای است که افزایش آن می تواند باعث افزایش قابل توجه آلومینای بازیابی شده در محلول نهایی لجینگ گردد، به همین دلیل بیشتر مطالعات فرآوری بر روی ذخایر بوکسیت در جهت کاهش سیلیس و افزایش نسبت مدول صورت گرفته است.

در ایران نیز با توجه به وجود ذخایر مونوهیدرات نوع بوهمیتی و دیاسپوری با کیفیت پایین، انجام مطالعات فرآوری می تواند منجر به تبدیل این ذخایر به معادن قابل بهره برداری گردد.

ذخیره دیاسپوری بلبلوویه در بیست کیلومتری جنوب شرق کرمان در امتداد جاده کرمان - ماهان واقع شده است این ذخیره با توجه به عیار قابل توجه آلومینا نسبت به سایر ذخایر داخلی و همچنین ذخیره معدنی قابل توجه، می تواند به عنوان یکی از مهمترین ذخایر بوکسیتی در کشور پس از ذخیره بوکسیت دیاسپوری جا جرم مطرح گردد. از لحاظ زمین شناسی و بر اساس طبقه بندي والتون ذخیره بلبلوویه از نوع کارستی با منشا لاتریتی است [۴].

مطالعات بر روی بوکسیتهای دیاسپوری نشان داده اند که کانی های حاوی آلومینیوم در درون اوولیتهایی قرار دارند که دارای سیلیس پایین و هماتیت بالا باشند، لذا با استفاده از جداکننده مغناطیسی، امکان خارج کردن کانیهای حاوی آلومینیوم همراه با کانی های آهن دار تحت میدان مغناطیسی از

که در شکل دیده می‌شود، با افزایش شدت جریان، بازیابی وزنی و بازیابی آلومینا در بخش مغناطیسی، مرتباً افزایش می‌یابد و در شدت جریان $4/5$ آمپر، بازیابی آلومینا به حداقل مقدار خود برابر $87/12$ درصد می‌رسد.

۴-۲- جداسازی بر روی بخش ابعادی -90 - میکرون

آزمایشها این بخش نیز بر روی نمونه‌های 120 گرمی در شرایط درصد جامد پالپ ورودی برابر 20 و شدت جریان‌های $0/5$ ، $1/5$ و $4/5$ آمپر صورت گرفت. شکل ۴ تغییرات نسبت مدول در برابر شدت جریان برای بخش ابعادی -90 - میکرون را نشان می‌دهد. با توجه به شکل، نسبت مدول در تمامی بخش‌های مغناطیسی بسته آمده در شدت جریان‌های مختلف نسبت به بار ورودی افزایش نشان می‌دهد. روند تغییرات نسبت مدول به گونه‌ای است که با افزایش شدت جریان از $0/5$ آمپر تا 3 آمپر نسبت مدول به حداقل مقدار خود رسیده و سپس مجدداً در شدت جریان $4/5$ آمپر کاهش می‌یابد.

در شکل 5 درصد وزنی و درصد آلومینای بازیابی شده به بخش مغناطیسی نشان داده شده است. با افزایش شدت جریان تا 3 آمپر، بازیابی آلومینا به $67/24$ درصد افزایش یافته و با افزایش بیشتر شدت جریان، میزان بازیابی آلومینا تغییری نمی‌کند.

۵- بحث

با توجه به نتایج بدست آمده از آزمایشها بر روی نمونه خام، نسبت مدول در محصول مغناطیسی، با وجود بازیابی آندک آلومینا به این بخش، برای هر دو محدوده ابعادی -250 و -90 میکرون نسبت به خوارک ورودی افزایش نشان می‌دهد.

بر اساس مطالعات انجام شده بر روی بوکسیتهاي دیاسپوري و بوهميتى، کانى هاي حاوي آلومينيوم در درون اولويتاهای قرار دارند که دارای سيليس پاين و هماتيت بالا می‌باشند و اغلب سختی بيشتری نسبت به ماتريكس در بر گيرنده از خود نشان می‌دهند^[5]. مطالعات بر روی بوکسيت منطقه بلبلوویه، افزایش نسبت مدول را با کمک خردایش انتخابی تایید کرد. بدین ترتیب با خردایش اولويتاهای سخت غنی از ماتريكس با سختی کمتر و جدایش این اولويتاهای سخت غنی از آلومینا و آهن، با کمک تجزیه سرندی، نسبت مدول افزایش یافت. بررسیهای میکروسکوپی نیز موید حضور اولويتها بود. شکلهای 6 و 7 مقاطع میکروسکوپی اولويتاهای بوکسیتی موجود در نمونه مورد مطالعه را در نور عادی و نور پلاریزه نشان می‌دهند. با توجه به نتایج حاصل از خردایش انتخابی و بررسیهای میکروسکوپی افزایش نسبت مدول و عیار آهن را می‌توان به

توسط سرند 170 مش به دو بخش $+90$ - 250 و -90 - میکرون جدا گردید. نمونه‌های حاصل از تجزیه سرندی به صورت جداگانه در شدت جریان‌های $0/5$ ، $1/5$ و $4/5$ آمپر که به ترتیب متناظر با $0/17$ ، $0/22$ و $0/28$ آنلا می‌باشد

با درصد جامد پالپ 20 درصد از دستگاه عبور داده شد.

پس از خشک شدن و توزین نمونه‌ها مشاهده گردید که بازیابی وزنی نمونه به بخش مغناطیسی در شدت جریان‌های پاين، آندک است و حداقل بازیابی وزنی در بخش مغناطیسی در شدت جریان 6 آمپر بسته آمد که بخش‌های مغناطیسی و

غير مغناطیسی حاصل از آن تجزیه شیمیایی گردید.

جدول ۱ نتایج حاصل از این آزمایشها را نشان می‌دهد. با توجه به جدول، درصد سیلیس در بخش مغناطیسی حاصل از هر دو بخش ابعادی کاهش و نسبت مدول افزایش می‌یابد.

همچنین در حود 80 درصد از آلومینا در بخش غير مغناطیسی بازیابی می‌گردد. علاوه بر آلومینا درصد مشابهی از هماتیت نیز که می‌بایست خواص مغناطیسی بیشتری نسبت به آلومینا از خود نشان دهد، در بخش غير مغناطیسی بازیابی می‌گردد.

۶- آزمایشها بر روی نمونه کلسینه شده

نمونه آمده سازی شده پس از طی مراحل سنگ شکنی توسط کوره الکتریکی و در دمای 1000 درجه به مدت 1 ساعت حرارت داده می‌شود. پس از عملیات حرارتی، خاصیت مغناطیسی نمونه به میزان قابل توجهی افزایش یافته به گونه‌ای که حتی امکان جذب آن با آهن‌بای معمولی فراهم گردید. نمونه بدست آمده از کوره توسط آسیای میله ای تا ابعاد کوچکتر از 250 میکرون خرد و توسط سرند 170 مش (90 میکرون) به دو بخش -250 و $+90$ - میکرون تقسیم گردید. نتایج حاصل از این آزمایشات به طور خلاصه در جدول ۲ ذکر گردیده است.

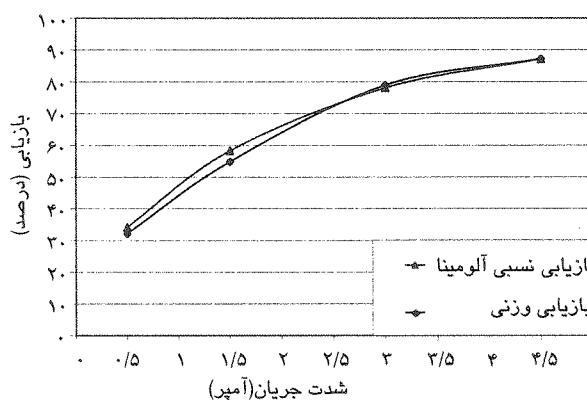
۷- جداسازی بر روی بخش ابعادی -250 - $+90$ - میکرون

نمونه باقیمانده روی سرند، به نمونه‌های کوچکتر 120 گرمی تقسیم گردید. هریک از نمونه‌ها در شدت جریان‌های $0/5$ ، $1/5$ و $4/5$ آمپر دستگاه با درصد جامد پالپ ورودی 20 آزمایش گردید. جدول 2 و شکلهای 2 نتایج بدست آمده از این آزمایشها را نشان می‌دهد. با توجه به شکل 2 نسبت مدول در بخش مغناطیسی در شدت جریان‌های $0/5$ و $1/5$ آمپر، کمتر از بار ورودی است. اما با افزایش شدت جریان تا 3 آمپر، نسبت مدول بخش مغناطیسی افزایش یافته و به حداقل مقدار خود یعنی $1/88$ می‌رسد.

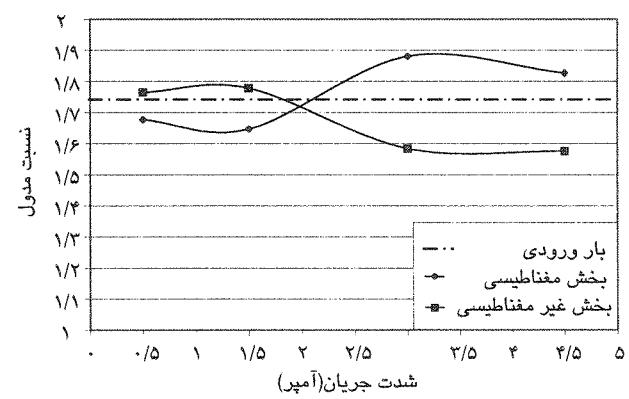
شکل 2 بازیابی آلومینا برای محدوده ابعادی -250 - $+90$ - میکرون در شدت جریان‌های اعمالی را نشان می‌دهد. همانطور

جدول ۱- نتایج حاصل از آزمایشات مغناطیسی شدت بالا بر روی نمونه خام

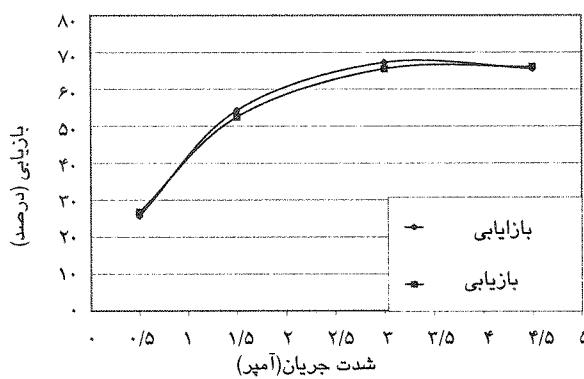
نسبت مدول	بازیابی آلومنیا(درصد)	بازیابی همایت(درصد)	درصد سیلیس	درصد آلومنیا	محصول	ابعاد(میکرون)
۱/۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۲۰/۴۵	۲۵/۷۹	خوارک	> ۲۵۰
۲/۰۸	۱۰/۳۰	۱۰/۸۸	۱۷/۲۳	۲۵/۹۹	مغناطیسی	+۹۰-۲۵۰
۱/۷۵	۴۸/۹۹	۴۸/۴۴	۲۱/۰۲	۲۶/۷۸	غیر مغناطیسی	
۱/۹۸	۹/۸۹	۱۰/۱۱	۱۷/۲۷	۲۴/۲۲	مغناطیسی	-۹۰
۱/۶۰	۲۰/۸۲	۲۰/۵۷	۲۱/۶۶	۲۴/۶۶	غیر مغناطیسی	

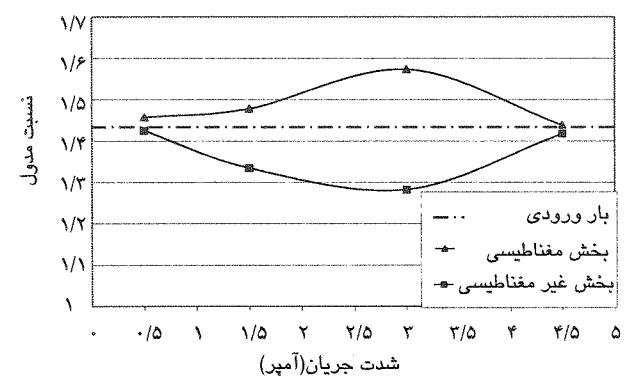
شکل ۳- تغییرات بازیابی وزنی و بازیابی آلومنیا به بخش‌های مغناطیسی و غیر مغناطیسی حاصل از فرآکسیون +۹۰-۲۵۰ در شدت های مختلف

شکل ۲- تغییرات نسبت مدول در بخش‌های مغناطیسی و غیر مغناطیسی حاصل از فرآکسیون +۹۰-۲۵۰ در شدت های مختلف

شکل ۵- تغییرات بازیابی وزنی و بازیابی نسبی آلومنیا به بخش‌های مغناطیسی و غیر مغناطیسی حاصل از فرآکسیون -۹۰ در شدت های مختلف

شکل ۴- تغییرات نسبت مدول در بخش‌های مغناطیسی و غیر مغناطیسی حاصل از فرآکسیون -۹۰ در شدت های مختلف

جدول ۲- نتایج حاصل از آزمیشات مغناطیسی شدت بالا

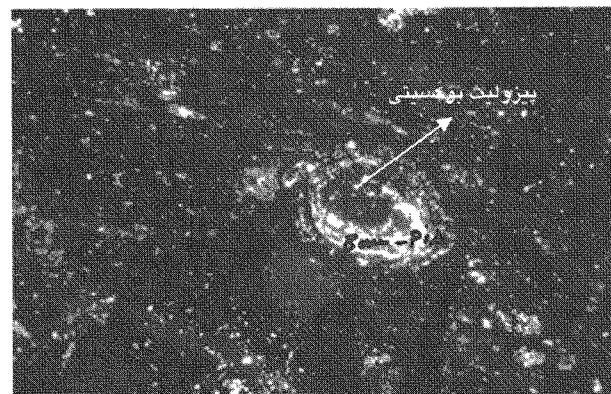
کلسینه شده که در جدول ۲، نشان داده شده است، موید این مطلب می‌باشد. با توجه جدول ۲ مجموع بازیابی آلومینیای موجود در هر دو بخش ابعادی به بخش مغناطیسی در شدت جریان ۴/۵ آمپر تا ۷۷/۲۵ درصد افزایش می‌یابد. علاوه بر این، مطالعات بر روی نمونه کلسینه شده نشان داد که با تغییر شدت جریان دستگاه، علاوه بر افزایش بازیابی آلومینیا، می‌توان نسبت مدول محصول مغناطیسی را نیز بهبود بخشدید. بر این اساس، نسبت مدول در هر دو بخش ابعادی مورد بررسی در شدت میدان ۳ آمپر حداقل گردید که در نتیجه آن نسبت مدول محصول نهایی، با بازیابی ۷۳/۵۶ درصدی آلومینیا به ۱/۷۴ افزایش یافت. شکل ۸ شماتیکی عملیات در شدت میدان بهینه ۳ آمپر را نشان می‌دهد.

افزایش بازیابی آهن و در پی آن آلومینیا را به بخش مغناطیسی برای نمونه کلسینه شده نسبت به نمونه خام می‌تواند ناشی از خاصیت مغناطیسی محدود هماتیت موجود نمونه خام باشد. بررسیهای بر روی بوکسیت نشان داده اند که به کمک کلسانیاسیون بوکسیت می‌توان خواص مغناطیسی هماتیت و گوتیت را تقویت کرد به نحویکه حتی در شدت میدانهای مغناطیسی ضعیف تر، بخش بیشتری از نمونه را نسبت به نمونه کلسینه نشده جذب کرد[۶]-[۷]. راج و همکاران مطالعات گسترده‌ای بر روی تغییرات فاز ترکیبات آهن داخل بوکسیت در اثر حرارت انجام داده اند. بر اساس نتایج در دمای ۳۵۰ درجه تمامی گوتیت موجود در نمونه تبدیل به هماتیت می‌گردد. با افزایش دما به ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ درجه، آلومینیوم جانشین شده در شبکه هماتیت، خارج شده و پس از ترکیب با سیلیس آمورف تشکیل کانی مولیت را می‌دهد. با خروج آلومینیوم از شبکه هماتیت، خاصیت مغناطیسی آن به میزان قابل توجهی افزایش یافته و امکان جذب در شدت میدان‌های کمتر فراهم می‌گردد[۸].

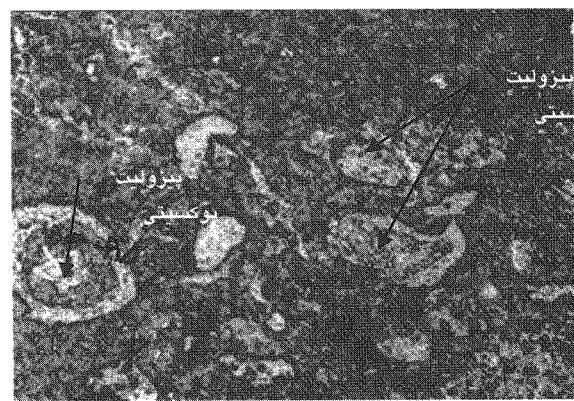
۶- نتیجه گیری

۱- نتایج بدست آمده از جداسازی در مورد نمونه‌های خام نشان داد که امکان کاهش سیلیس و افزایش نسبت مدول در بخش مغناطیسی با بازیابی آلومینیای ۲۰/۲۲ درصد وجود دارد.

۲- تغییر شدت میدان مغناطیسی، بازدهی جداسازی برای نمونه‌های کلسینه شده را بهبود بخشدید که در نتیجه بالاترین نسبت مدول برای هر دو بخش ابعادی مورد بررسی در شدت جریان ۳ آمپر بدست آمد.

شکل ۶- پیزولیت بوکسیتی در خمیره ریز بلور
(قطع نازک - ۳۳ برابر نور پلاریزه)

شکل ۷- بافت آواری حاوی پیزولیتهاي بوکسیتی
(قطع صیقلی - ۳۳ برابر نور عادي)

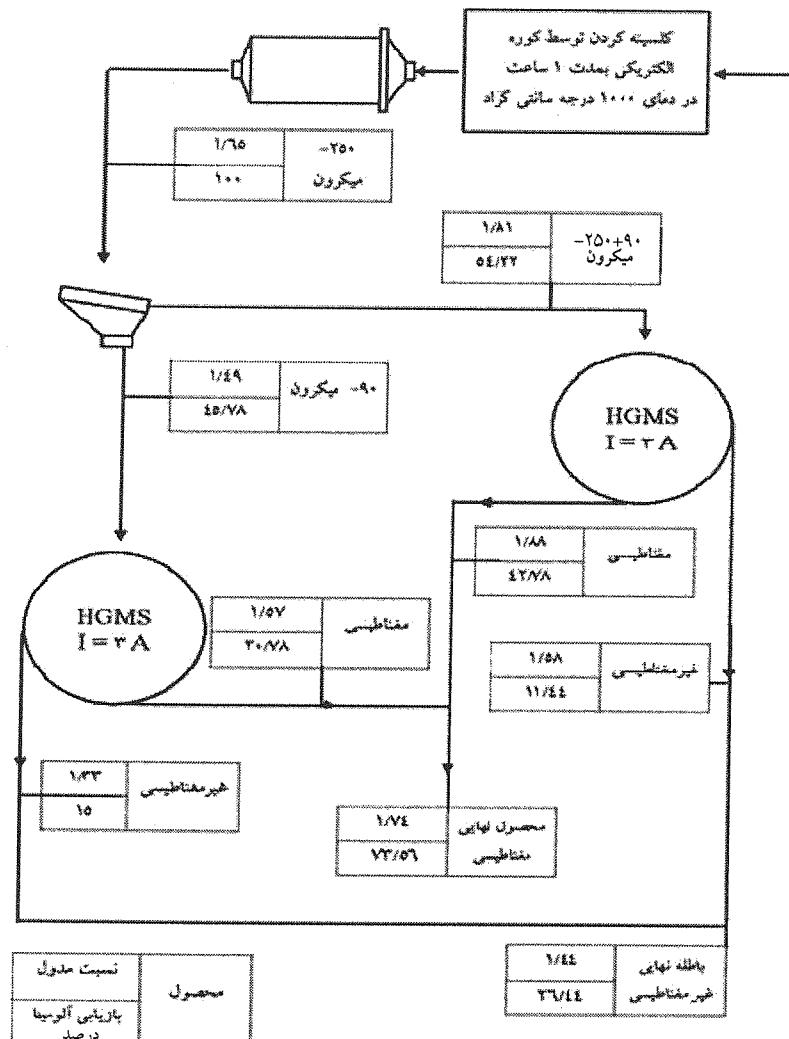
جدایش همزمان کانیهای حاوی آهن به همراه آلومینیوم که درون اوولیتها جای گرفته اند نسبت داد. لازم به ذکر است که افزایش عیار آهن اثر چندانی در استخراج آلومینیا طی فرآیند پایین ندارد[۵]. بدین ترتیب با بکارگیری میدان مغناطیسی قوی، دیاسپور موجود در اوولیتها همراه با هماتیت جذب و با شستشوی ماتریکس با خاصیت مغناطیسی ضعیف تر، نسبت مدول در بخش مغناطیسی را افزایش داد. ماتریکس با خاصیت مغناطیسی ضعیف تر، می‌توان نسبت مدول در بخش مغناطیسی را افزایش داد.

همانطور که پیشتر بیان شد با وجود افزایش نسبت مدول در بخش مغناطیسی حاصل از نمونه‌های خام، بازیابی آلومینیا و هماتیت در بخش مغناطیسی در شرایط حداقل توان دستگاه، حداقل به مقادیر اندک ۲۰/۲۲ و ۲۱ درصد رسید. برای افزایش بازیابی نمونه‌های بوکسیت بلبلویه تحت عملیات کلسانیاسیون قرار گرفت. نتایج نشان داد با کلسینه کردن، بازیابی آهن و بدنبال آن آلومینیا در بخش مغناطیسی افزایش می‌یابد. نتایج مربوط به بازیابی آلومینیا به بخش مغناطیسی برای نمونه

۵- با تنظیم شدت دستگاه بر روی شرایط بهینه ۳ آمپرسیت مدول برای محصول مغناطیسی نهایی به ۱/۷۴ افزایش و برای بخش غیر مغناطیسی به ۱/۴۳ کاهش یافت. در این شرایط بازیابی آلومینا به بخش مغناطیسی برابر ۷۲/۵۶ درصد محاسبه گردید.

۳- در اثر کلسیناسیون نمونه، خاصیت مغناطیسی آن نسبت به نمونه خام افزایش یافته و بازیابی کلی آلومینا در بخش مغناطیسی تا ۷۷/۲۵ درصد افزایش یافت.

۴- مطالعات بر روی نمونه کلسینه شده نشان داد با افزایش شدت میدان مغناطیسی می‌توان بازیابی آلومینا به بخش مغناطیسی را افزایش داد.

شکل ۸- شمای کلی عملیات در شدت جریان بهینه ۳ آمپر

۷- مراجع

www.lme.co.uk/dataprices_pricegraphs.asp,
January, 2006

ایرانمنش مهدی، ۱۳۷۵؛ ارزیابی اقتصادی - کاربردی و بررسی ژئو-
نهشت پوکسیت - لاتریت منطقه بللوبویه کرمان، پایان نامه کارشناسی
ارشد، دانشگاه شهید باهنر کرمان، ص ۴ و ۶۳.

۵

[۱]

Victor L.Rayzman, August 2003, Extracting silica and alumina from low grade bauxite", JOM pp: 47-50 [۱]

[۲]

Meyer, F.M, 2004,"Availability of bauxite reserves", Natural Resources Research, Vol. 13, no. 3, pp. 161-172. [۲]

- Rao, R.B, 2002, "Effect of thermal pretreatment on grindability and upgradation of bauxite for refractory applications", Light Metals 2002 TMS Annual Meeting; Seattle, WA; USA; 2002. pp. 205-208.
- Rao, R.B, 1997, "The effect of pretreatment on magnetic separation of ferruginous minerals in bauxite", Magnetic and Electrical Separation (USA). Vol. 8, no. 2, pp. 115-123.
- [V] Leonard Jacob, "Proceeding of 1984 bauxite symposium", published by SME Los angles, California PP: 711 – 714. [5]
- [A] Rao, R.B, 2004,"High temperature transformation of Iron Minerals in bauxite", Hyperfine Interactions, pp:153-158. [6]

۷- ذینویس

- ¹ Module Ratio
- ² Walton
- ³ Karst Type Bauxite Deposit
- ⁴ Laterite Origin